

wetgevende initiatieven in verband met pariteit en nieuwe Europese richtlijnen in verband met het verbod op seksuele intimidatie op het werk, blijven absoluut noodzakelijk. En ook bij ons krijgt armoede meer en meer een genderdimensie.

Tot slot nog dit: in het boek zijn de vele taal- en tikfouten hemelroterend. Ze geven het werk een amateuristisch tintje. Dergelijke slordigheid is zonder meer onaanvaardbaar en de Beauvoir onwaardig.

M. VAN HAEGENDOREN, M. TRIEST, e.a.,
Vrouw word je niet geboren.
50 jaar De tweede sekse,
Brussel: IMAVO, 1999, 83 p.

PUBLICATIE

**"Kritische verwondering
over ogenschijnlijke
evidentie".**

**JENNEKE CHRISTIAENS, De
geboorte van een
jeugddelinquent**

Bart De Wilde, Amsab

Bovenstaand citaat van Jenneke Christiaens is terug te vinden in de inleiding van haar boek en kan gelezen worden als een verantwoording voor de vier jaar onderzoek die zij aan dit onderwerp besteedde. De opvoedkundige en criminologische Christiaens, geconfronteerd met het hedendaags debat over een nieuw jeugdrecht, ging zelf op zoek naar het ontstaan van de jeugddelinquent. Als bijdrage aan het hedendaags debat kan dat op zich al tellen. Bovendien verliet ze daarbij plat-

getreden historische paden (de evidentie) en stelde zij zichzelf bijzonder relevante, kritische vragen. Het verhaal dat volgt is een ontdekkingsstocht in de geschiedenis, gedragen door een scherpzinnige analyse en gebaseerd op bijzonder, veel én boeiend bronnenmateriaal. Onbevooroordeeld onderzocht zij haar bronnen wat resulteert in een verfrissende kijk op de geschiedenis van de 19e eeuw, de jongere en het kind én de jeugddelinquent.

Jenneke Christiaens vertrekt van de wet van 1912 op de kindbeschermt die nu ter discussie staat en gaat na hoe die er gekomen is. Impliciet tracht ze te achterhalen vanwaar de beschermingsgedachte van jongeren afkomstig is. Daarbij gaat ze minutieus na hoe de publieke opinie langzaam doordrongen raakte van het onderscheid tussen delinquentie en jongerendelinquentie en van het idee dat delinquente jongeren dienden beschermd te worden: *"Wanneer, waarom en hoe ontstaat er een specifieke aandacht voor jeugdcriminaliteit?"* (p. 18). Wat volgt valt uiteen in twee grote belangrijke delen.

In een eerste deel (dat samenvalt met de hoofdstukken één, drie en vijf) gaat Christiaens na hoe het beeld ontstond van de problematische delinquente jongere. Daarbij maakt zij op magistrale manier gebruik van de historische bronnenkritiek. Bijzonder interessant en opvallend is hoe zij vragen stelt bij door historici veelgebruikte en als objectief beschouwde bronnen, met name de tellingen en enquêtes uit de 19e eeuw. Uitgangspunt daarbij is de vraag waarom in de loop van de 19e eeuw plots aandacht wordt geschonken aan de

leeftijd van de delinquent. Christiaens wijst daarbij op een viertal redenen die tot de ontdekking van de jeugdcriminaliteit als een maatschappelijk probleem hebben geleid en uiteindelijk zouden resulteren in de wet van 1912: de opkomst van de statistiek en meer bepaald de ontwikkeling van de criminele statistiek, de sociale enquêtes, de Code pénal en de strafrechtelijke vervolgingspolitiek in de eerste helft van de 19e eeuw, en tot slot de gevangenis-hervorming vanaf 1830. Minutieus wordt ons uit de doeken gedaan hoe angst voor "les bas fonds", de onderkant van de maatschappij, aan de grondslag ligt van de problematisering van een eeuwenoud fenomeen. De 19e-eeuwse fascinatie "voor cijfers en misdrijven" versterkte deze tendens. Aan de hand van analyses van het werk en van de sociale afkomst van onder anderen Ducpétiaux, Quetelet, Mareska en Heyman, Villermé, Sismondi en bij uitbreiding Marx en Engels wordt gewezen op een interdisciplinair netwerk dat aan de basis ligt van het idee van de geproblematiseerde jeugdige delinquent.

Die idee vormt de voedingsbodem van het in de 19e eeuw ontstane apart straffen van minderjarigen en van de geleidelijke evolutie ervan naar heropvoeding en uiteindelijk bescherming (behandeling) zoals het in de wet op de kinderbescherming van 1912 werd opgevat.

In een tweede deel illustreert Christiaens de praktijken van vervolging, bestraffing en heropvoeding van minderjarige daders aan de hand van de 19e-eeuwse correctionele vonnissen voor de provincie Antwerpen en van de penitentiaire dossiers van de Gentse 'onverbeterlijke' jongens (hoofdstukken twee en vier). De onderzoekster

gebruikt dit bronnenmateriaal bovendien op zo'n manier dat de jeugdige 19e-eeuwse delinquent én het systeem waarin hij terecht komt haast lijfelijk aangevoeld worden. De redenen voor internering, het (grote en kleinere) verzet van de onverbeterlijk geachten, de aandachtspunten in de reglementen en de evaluaties voor en van de onverbeterlijk geachten tonen dikwijls op schrijnende wijze het onbegrip en de onmacht van de jongere én van het systeem: "Josephs antwoord op een rapport voor het roepen op een medegevangene, is prompt: "Je m'en fiche de vous et de votre rapport". Als hij enkele ogenblikken daarna herbegint, werpt Joseph de optredende bewaker toe: "Allez au diable faiseurs d'embarras". Voor dit antwoord en het schreeuwen krijgt hij drie dagen strafcel en wordt hij op water en brood gezet" (p. 239).

Literatuurrecensent Demomperes credo indachtig: "Wat verlang ik van een boek? Dat ik er niet bij in slaap val!"⁽¹⁾, hebben wij hier te maken met een echt boek. Het nodigt uit, stimuleert, roept vragen op. Door te wijzen op de relativiteit van een overall als 'natuurlijk en universeel' bekend staand fenomeen als 'bescherming van de jongere en het kind' kunnen immers bij uitbreiding misschien nog wel andere historische evidenties in vraag gesteld worden. Wakker blijven door kritische verwondering.

(1) P. DEMOMPERE, *Erg! Iets over de nieuwste literatuur*, Amsterdam: Bert Bakker, 1999, p. 8.

J. CHRISTIAENS,
De geboorte van een jeugddelinquent,
Criminologische studies 1, Brussel:
VUBPress, 1999, 430 p.